

Kränkthetsmonstret

I minnestexterna över artisten Sinéad O'Connor, som dog i juli, nämndes hennes protest i USA 1992 mot den katolska kyrkan. För att i direktsänd tv riva sönder en bild av påven fick hon betala ett högt pris, psykologiskt och ekonomiskt – bu-rop, hotelser och bojkotter från föregivet kristna. I nekrologerna där emot framhölls hennes gest, åtminstone hos oss, som ett exempel på integritet och mod.

I samband med korandemonstrationerna i Sverige har de vanliga fraserna om ”frihet under ansvar” dammats av – samma argument som hördes efter Muhammedkarikatyrerna 2005, Lars Vilks rondellhund 2007, terrorattacken på *Charlie Hebdo* 2015. Varför dessa ”onödiga” provokationer, frågar många, och Nato-sneglande svenska ministrar uttalar sin ”avsky” för koranbränningarna. Få av kritikerna har ändå förklarat att till exempel Salman Rushdie aldrig borde ha publicerat *Satansverserna*, trots de förfärliga konsekvenser det har fått för bland annat honom själv.

Det är inte direkt fel att räkna med konsekvenserna av sina handlingar, men slutstationen för en genomförd konsekvens-etik är frånvaron av etik.

Sverige brottas idag med ett syndrom som under kalla kriget, i västtysk inrikespolitik, kallades *Finnlandisering*. Ett mått av försiktighet/förljugenhet, inte kasta sten i glashus, viss själv censur i förhållande till främmande makt. Makten är den här gången islamsk fundamentalism och nationalistisk populism: lättkränkta monster som mullor och autokrater gärna instrumentaliserar för sina politiska syften.

Erdoğan vill ha amerikanska jaktplan och låtsas därför vara ”kränkt” på de troendes vägnar: ”Förr eller senare ska vi lära de arroganta västerlänningarna att det inte är yttrandefrihet att förolämpa muslimer” (29.6.2023). Det är samma Erdoğan som 2015 marscherade på Paris gator till stöd för *Charlie Hebdo*, tillsammans med bland annat Ungerns Orbán och Israels Netanyahu – en i och för sig ovanligt cynisk uppvisning i hyckleri på högsta nivå.

Snarare än *Schwedenisering* kan man nog idag tala om ett Stockholmssyndrom 2.0: Sverige som en gisslan (i Finland säger vi ”pantfånge”) som efter något dygn som frihetsberövad börjar identifiera sig med, ”förstå” sin kidnappare.

Ändå är de här verkliga eller föreställda kränkt-hetskänslorna en parodi på verklig religiositet, och egentligen nedlåtande mot den: bara otroligt *dåliga*

muslimer, kristna, hinduer och så vidare tar en symbolisk gest mot en massproducerad, på inget sätt unik artefakt (bild, bok, flagga...) som svepskäl för att hota och mörda ”fiender”, bränna ambassader eller blockera Sveriges Nato-inträde. Säkert kan en del svenska muslimer helt ärligt känna sig illa till mods, till och med hotade, av att någon uttrycker förakt för deras bok. Tyngre väger ändå att rätten att utöva sin religion – eller låta bli – skyddas av lagar, polis och budgetmoment så länge den inte tvingas på utomstående.

Under den senaste tiden har för övrigt ett helt annat slags hot, utan religiös anknytning – de allt mera frekventa knarkhandelsrelaterade gängmorden och sprängningarna i Sverige – börjat överskugga de egentligen ointressanta koranprotesterna.

Som Henrik Bergquist påminner oss om i detta nummer av *Nya Argus* motiverades redan den svenska tryckfrihetslagen från 1766 med argument som inte har mist sin aktualitet. Nyttan med det fria ordet väger tyngre än ”allsköns strunt, dravel och obehagligheter” som friheten för med sig. När struntet kommer ut i offentligheten kan det åtminstone stöta på mothugg, kanske en regering till och med tillsätter en arbetsgrupp för att bekämpa till exempel rasism.

Som känt har Sverige och Finland gått delvis skilda vägar efter 1809, bland annat beträffande lagstiftning. Lagen om brott mot trosfrid avskaffades 1970 i Sverige men har behållits i Finland. I samband med koranprotesterna har somliga hyllat vår så kallade hädelsparagraf, som verkar ha förskonat oss från den (föregivet) muslimska vrede som drabbar Sverige. Många har då redan glömt hur lagen tillämpades 1964, när författaren Hannu Salama fälldes för ett blasfemiskt inlägg i romanen *Midsommardansen*.

En alltför generös ”rätt” för vem som helst att känna sig kränkt över vad som helst, och att i nästa steg hämnas sin kränkthet, leder, som 1766 års lagstiftare insåg, till absurditeter. Borde till exempel Flat Earth Society få förbjuda användningen av jordglober i skolorna?

Vi borde inte brösta oss över hur Finland har ”gjort rätt”, snarare fråga vad vi har gjort fel. Har vi (igen) varit för tystlåtna mot förtrycksregimer? Hur kommer det sig att den turkiska autokraten släppte in oss i Nato, trots att lejonet i vårt riksvapen demonstrativt trampar en turkisk krokabel under tassarna?

3.10.2023